

- 1 *Chelonistele sulphurea* verrast je altijd met zijn bloei in het vroege voorjaar
- 2 *Chelonistele sulphurea* dankt zijn naam aan de zwavelgele vlek op de lip
- 3 *Chelonistele devogelii* is vernoemd naar Ed de Vogel
- 4 *Chelonistele maximae-reginae* is vernoemd naar koningin Máxima
- 5 *Chelonistele maximae-reginae* was al jaren in de handel als *Coelogyne* sp. Sulawesi, maar komt uit Borneo
- 6 *Chelonistele dentifera* uit Borneo werd beschreven als nieuwe soort door Ed de Vogel in 1984
- 7 *Chelonistele amplissima*
- 8 *Chelonistele ingloria*
- 9 *Chelonistele unquiculata*

Chelonistele

Tekst: Ton Klaassen, foto's: Jan Meijvogel

Vroeg in het jaar, soms al in januari, zijn er steeds weer soorten die je verrassen: een nieuwe scheut ontwikkelt zich en vrij vlot daarna komt de bloemstengel mee. Bekend zijn de dendrochilums die dan graag willen gaan bloeien, minder bekend is *Chelonistele*, een geslacht dat dicht tegen *Dendrochilum* en *Coelogyne* aan leunt.

De vorig jaar overleden Ed de Vogel, bekend van de Hortus in Leiden en zijn vele expedities naar Indonesië en Papua Nieuw-Guinea, heeft veel voor dit geslacht betekend en het in 1986 een gezicht gegeven. Ed beschreef de toen twaalf bekende soorten in een monografie. Elf soorten van deze groep komen alleen op Borneo voor, alleen *Chelonistele sulphurea* heeft een groter verspreidingsgebied.

Zoals je op de voorgaande pagina's kon lezen, was Borneo heel bekend terrein voor Ed de Vogel. Veel soorten zag hij in de natuur en hij nam ze voor bestudering mee naar Leiden. Hij beschreef een sleutel, gebaseerd op een kenmerk van het zuiltje – een gevleugeld zuiltje als het schild van een schildpad.

Ed geeft in zijn beschrijvingen aan dat de planten op veel verschillende hoogten gevonden worden, tussen 500 en 3500 meter, vaak op takken, ruim met mos bekleed, soms op rotsen. Veelal ruime schaduw, maar ook behoorlijk lichte omstandigheden.

Dus zul je een plek voor de plant in je eigen omstandigheden moeten zoeken. *Chelonistele sulphurea* laat zich heel makkelijk samen met gematigd-koele dendrobiums en coelogyne kweken. Bark-sfagnum mengsel, flink water

in de groeiperiode. Ondertussen zit er een flink aantal jaren tussen de expedities en de daaruit voorkomende monografie over *Chelonistele*. Bij het raadplegen van de Kew Checklist zijn er nu zestien soorten beschreven, waaronder *Chelonistele devogelii*, vernoemd naar Ed de Vogel, en *Chelonistele maximae-reginae*, vernoemd naar koningin Máxima. In nummer 6/2013 brachten we reeds *C. maximae-reginae*, en hoe Rogier van Vugt bij een bezoek van de koningin aan de Hortus haar deze soort presenteerde.

